

TDP (General) 2nd Semester Exam., 2022

SANSKRIT
(General)

SECOND PAPER

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

GROUP—A

(Compulsory)

1. Answer the following questions : 2×20=40

(a) Give an example of करणकारक.

(b) Write the definition of अपादान कारक.

(c) What is 'समास'? Give an example.

(d) What is the expounded form of 'यथाशक्ति'?

- (e) How many kinds of 'समास' are there? Write their names.
- (f) How many types of 'वृत्त' are mentioned in the 'छन्दोमञ्जरी'? Write their names.
- (g) What are the लघुवर्णस in Sanskrit metre?
- (h) What is the difference between 'म-गण' and 'न-गण'?
- (i) What is 'यति'? What are the other names of 'यति'?
- (j) How many गणस are there in Sanskrit metre? Name them.
- (k) What are the eight forms of Śiva mentioned in the Nāndī Śloka of the *Abhijñānaśakuntalam*?
- (l) What is the meaning of the word 'अभिज्ञान'? Which object is used as 'अभिज्ञान' in the drama, *Abhijñānaśakuntalam*?
- (m) Where was the hermitage of Kaṇva situated? Why did he go to Somatīrtha?

(n) “जन्म यस्य पुरोर्वशे युक्तरूपमिदं तव”

Who was the speaker? Why did he say so?

(o) “परिग्रहबहुत्वेऽपि द्वे प्रतिष्ठे कुलस्य मे”

Who are referred to here by the words ‘द्वे प्रतिष्ठे’?

(p) Who was करभक? What message did he bring for Duṣyanta?

(q) “सागरमुज्झित्वा कुत्र वा महानद्यवतरति?”

Who are referred to here by the words ‘सागरम्’ and ‘महानदी’?

(r) Who was Sānumatī? On what mission did she come to Duṣyanta’s palace?

(s) “पतिगृहे तव दास्यमपि क्षमम्”

Who said this and under what circumstances?

(t) How did Duṣyanta express his feeling as he first touched Sarvadamana?

GROUP—B

Answer **one** question from each Unit

UNIT—I

2. (a) Account for the case-endings in any *five* of the following underlined words : $1 \times 5 = 5$

(i) उद्यानं परितः वृक्षाः सन्ति।

(ii) क्रोशं कुटिला नदी।

(iii) स वर्षेण व्याकरणम् अपठत्।

(iv) कृष्णः द्वारकाम् उपवसति।

(v) साधवे रोचते धर्मः।

(vi) ज्ञानात् ऋते वृथा जीवनम्।

(vii) रुदतः पुत्रस्य माता जगाम।

(viii) चर्मणि द्वीपिनं हन्ति।

(b) Give one example of each of the following

(any *five*) :

$1 \times 5 = 5$

(i) उक्तकर्मणि प्रथमा

(ii) निकषा शब्दयोगे द्वितीया

(iii) उपलक्षणे तृतीया

- (iv) सम्प्रदाने चतुर्थी
(v) ल्यव्लोपे कर्मणि पञ्चमी
(vi) अपेक्षार्थे पञ्चमी
(vii) निर्धारणे षष्ठी
(viii) अवच्छेदे सप्तमी

OR

3. Expound and name the Samāsa in any *five* of the following : $2 \times 5 = 10$

प्रतिदिनम् ; मातापितरौ ; राजहंसः ; दम्पती ; पाणिपादम् ;
चतुष्पदी ; कापुरुषः ; वीणापाणिः।

UNIT—II

4. Define and illustrate any *two* of the following metres : $5 \times 2 = 10$

शालिनी ; वसन्ततिलकम् ; शिखरिणी ; मालिनी ; द्रुतविलम्बितम्।

OR

5. Scan and name the metres in any *two* of the following : $5 \times 2 = 10$

(a) प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा।

(b) प्रवर्त्ततां प्रकृतिहिताय पार्थिवः।

- (c) इदं किलाव्याजमनोहरं वपुः।
(d) तन्वी श्यामा शिखरदशना पकबिम्बाधरोष्ठी।
(e) एष त्वामभिनवकण्ठशोणितार्थी।

UNIT—III

6. Why did Durvāsā curse Śakuntalā? What was the curse? Discuss the dramatic significance of the curse in the *Abhijñānaśakuntalam*. 2+2+6=10

OR

7. Translate any two of the following preferably in English : 5×2=10

- (a) न खलु न खलु बाणः सन्निपात्योऽयमस्मिन्
मृदुनि मृगशरीरे तूलराशाविवाग्निः।
क बत हरिणकानां जीवितं चातिलोलं
क च निशितनिपाता वज्रसाराः शरास्ते॥
- (b) गाहन्तां महिषा निपानसलिलं शृङ्गैर्मुहुस्ताडितं
छायाबद्धकदम्बकं मृगकुलं रोमन्थमभ्यस्यतु।
विस्रब्धं क्रियतां वराहततिभिर्मुस्ताक्षतिः पल्वले
विश्रामं लभतामिदं च शिथिलज्याबन्धमस्मद्धनुः॥
- (c) अर्थो हि कन्या परकीय एव
तामघ संप्रेष्य परिग्रहीतुः।
जातो ममायं विशदः प्रकामं
प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा॥

UNIT—IV

8. Describe, after the Fifth Act of the *Abhijñāna-śakuntalam*, the scene of refusal of *Śakuntalā* by Duṣyanta. 10

OR

9. Explain any one with reference to the context : 10

(a) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु
क्लिष्टं नु तावत् फलमेव पुण्यम्।
असन्निवृत्त्यै तदतीतमेते
मनोरथा नाम तटप्रपाताः॥

(b) दिष्ट्या शकुन्तला साध्वी सदपत्यमिदं भवान्।
श्रद्धा वित्तं विधिश्चेति त्रितयं तत् समागतम्॥

★ ★ ★

TDP (General) 2nd Semester Exam., 2018

SANSKRIT

(General)

SECOND PAPER

Full Marks : 40

Time : 2 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

Answer **four** questions, taking **one** from each Unit

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

UNIT—I

1. (a) Account for the case-endings in any *five* of the following underlined words : $1 \times 5 = 5$

(i) मासेन व्याकरणम् अधीतम्।

(ii) साधवे रोचते धर्मः।

(iii) ग्रामं निकषा नदी।

(iv) स सर्पात् विभेति।

(v) चर्मणि व्याघ्रं हन्ति।

(vi) क्रोशं कुटिला नदी।

(vii) पिता पुत्रेण सह गच्छति।

(viii) विद्वान् सर्वेषां पूजितः।

(b) Give one example of each of the following
(any five) : 1×5=5

(i) 'इति' अव्यय-योगे प्रथमा

(ii) उपलक्षणे तृतीया

(iii) भावे सप्तमी

(iv) करणे तृतीया

(v) निर्धारणे षष्ठी

(vi) निवारणार्थे चतुर्थी

(vii) अपेक्षार्थे पञ्चमी

(viii) अपवर्गे तृतीया

2. Expound and name the Samāsas in any five of the
following : 2×5=10

(a) नदीमातृकः

(b) राजहंसः

(c) महावीरः

(d) पाणिपादम्

(e) पञ्चवटी

(f) यथाशक्तिः

(g) कापुरुषः

(h) रात्रिन्दिवम्

UNIT—II

3. Define and illustrate any two of the following metres : 5×2=10

(a) द्रुतविलम्बितम्

(b) शालिनी

(c) वसन्ततिलकम्

(d) रुचिरा

(e) मालिनी

4. Scan and name the metres in any two of the following : 5×2=10

(a) एवमाश्रमविरुद्धवृत्तिना ।

(b) यात्येकतोऽस्तशिखरं पतिरोषधीनाम् ।

(c) न खलु न खलु वाणः सन्निपात्योऽयमस्मिन् ।

(d) यास्यत्यद्य शकुन्तलेति हृदयं संस्पृष्टमुत्कण्ठया ।

UNIT—III

5. Give your idea about Kālidāsa as a dramatist with special reference to *Abhijñānaśakuntalam*. 10

6. Translate any two of the following preferably in English : 5×2=10

(a) न खलु न खलु वाणः सन्निपात्योऽयमस्मिन्

मृदुनि मृगशरीरे तूलराशाविवाग्निः ।

क बत हरिणकानां जीवितं चातिलोलं

क च निशितनिपाता वज्रसाराः शरास्ते ॥

(b) चित्रे निवेश्य परिकल्पित-सत्त्व-योगा
रूपोच्चयेन मनसा विधिना कृता नु।
स्त्री-रत्न-सृष्टिरपरा प्रतिभाति सा मे
धातुर्विभुत्वमनुचिन्त्य वपुश्च तस्याः ॥

(c) पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युष्मास्वपीतेषु या
नादत्ते प्रियमण्डनापि भवतां स्नेहेन या पल्लवम्।
आद्ये वः कुसुमप्रसूतिसमये यस्या भवत्युत्सवः
सेयं याति शकुन्तला पतिगृहं सर्वैरनुज्ञायताम् ॥

UNIT—IV

7. Who was Hamsapadikā? Discuss the dramatic significance of the introduction of Hamsapadikā's song in the beginning of the Fifth Act of the *Abhijñānaśakuntalam*. 2+8=10

8. Explain any one with reference to the context : 10

(a) स्त्रीणामशिक्षितपटुत्वममानुषीषु
संदृश्यते किमुत याः प्रतिबोधवत्यः।
प्रागन्तरिक्षगमनात् स्वमपत्यजातम्
अन्यैर्द्विजैः परभृताः खलु पोषयन्ति ॥

(b) साक्षात् प्रियामुपगतामपहाय पूर्वं
चित्रार्पितां पुनरिमां बहु मन्यमानः।
स्रोतोवहां पथि निकामजलामतीत्य
जातः सखे प्रणयवान् मृगतृष्णिकायाम् ॥

★ ★ ★

TDP (General) 2nd Semester Exam., 2016

SANSKRIT

(General)

SECOND PAPER

Full Marks : 40

Time : 2 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

Answer **four** questions, taking **one** from each Unit

*Candidates are required to give their answers in their
own words as far as practicable*

UNIT—I

1. (a) Account for the case-endings in any *five* of
the following underlined words : 1×5=5

(i) मुखेन त्रिलोचनः।

(ii) रुदतः पुत्रस्य माता जगाम।

(iii) अश्वः द्रुतं धावति।

(iv) रामेण रावणः हतः।

(v) कृष्णः द्वारकाम् उपवसति।

(vi) स व्याघ्रात् विभेति।

(vii) कविषु कालिदासः श्रेष्ठः।

(b) Give one example of each of the following

(any five) :

1×5=5

(i) अपवर्गे तृतीया

(ii) अपेक्षार्थे पञ्चमी

(iii) भावे सप्तमी

(iv) निर्धारणे षष्ठी

(v) निकषा शब्दयोगे द्वितीया

(vi) हेतौ तृतीया

(vii) निमित्तार्थे सप्तमी

2. Expound and name the Samāsas in any five of the following :

2×5=10

(a) सपुत्रः

(b) दम्पती

(c) दुर्भिक्षम्

(d) सिंहासनम्

- (e) त्रिभुवनम्
- (f) प्रतिदिनम्
- (g) चौरभयम्
- (h) नदीमातृकः

UNIT—II

3. Define and illustrate any two of the following metres : 5×2=10

- (a) शालिनी
- (b) रुचिरा
- (c) वसन्ततिलकम्
- (d) द्रुतविलम्बितम्
- (e) मन्दाक्रान्ता

4. Scan and name the metres in any two of the following : 5×2=10

- (a) एवमाश्रमविरुद्धवृत्तिना ।
- (b) अनाघ्रातं पुष्पं किसलयमलूनं कररुहैः ।
- (c) इदं किलाव्याजमनोहरं वपुः ।
- (d) सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यम् ।

UNIT—III

5. Why did Durvāsā curse Śakuntalā? Discuss the dramatic significance of the curse in the *Abhijñānaśakuntalam*. 2+8=10

6. Translate any two of the following preferably in English : 5×2=10

(a) नीवाराः शुकगर्भकोटरमुखभ्रष्टास्तरूणामधः
प्रस्निग्धाः कचिदिङ्गुदीफलभिदः सूच्यन्त एवोपलाः।
विश्वासोपगमादभिन्नगतयः शब्दं सहन्ते मृगा-
स्तोयाधारपथाश्च वल्कलशिखानिःप्यन्दरेखाङ्किताः॥

(b) गाहन्तां महिषा निपानसलिलं शृङ्गैर्मुहुस्ताडितं
छायाबद्धकदम्बकं मृगकुलं रोमन्थमभ्यस्यतु।
विश्रब्धं क्रियतां वराहततिभिर्मुस्ताक्षतिः पल्वले
विश्रामं लभतामिदं च शिथिलज्याबन्धमस्मद्धनुः॥

(c) पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युष्मास्वपीतेषु या
नादत्ते प्रियमण्डनापि भवतां स्नेहेन या पल्लवम्।
आद्ये वः कुसुमप्रसूतिसमये यस्या भवत्युत्सवः
सेयं याति शकुन्तला पतिगृहं सर्वैरनुज्ञायताम्॥

UNIT—IV

7. Reproduce the scene of refusal of Śakuntalā by king Duṣyanta as found in the Fifth Act of Kālidāsa's *Abhijñānaśakuntalam*. 10

8. Explain any one with reference to the context : 10

(a) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु क्लिष्टं नु तावत्फलमेव पुण्यम्।
असन्निवृत्त्यैर्तदतीतमेते मनोरथा नाम तटप्रपाताः॥

(b) भवन्ति नम्रास्तरवः फलागमैर्नवाम्बुभिर्दूरविलम्बिनो घनाः।
अनुद्धताः सत्पुरुषाः समृद्धिभिः स्वभाव एवैष परोपकारिणाम्॥

★ ★ ★